ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Tomáše Langáška (soudce zpravodaj), soudce JUDr. Petra Průchy a soudkyně Mgr. Jany Brothánkové v právní věci žalobců: **a) Y. D.**, **b) I. D.**, a **c) nezletilý S. D.**, zastoupeni Mgr et Bc. Filipem Schmidtem, LL.M., advokátem, se sídlem Ovenecká 78/33, Praha 7, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra, odbor azylové a migrační politiky**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, týkající se žaloby proti rozhodnutím žalovaného ze dne 6. června 2016, č. j. OAM-264/ZA-ZA11-ZA16-2016 a ze dne 23. května 2016, č. j. OAM-298/ZA-ZA11-ZA16-2016, v řízení o kasační stížnosti žalobců proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 17. ledna 2018, č. j. 4 Az 30/2016 - 62,

takto:

I. Kasační stížnost žalobců **se zamítá.**

II. Žalobci **nemají** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

IV. Ustanovenému zástupci žalobců Mgr. Bc. Filipu Schmidtovi, advokátu, se sídlem Ovenecká 78/33, **se přiznává** odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů ve výši **10 092 Kč**, která je splatná do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku z účtu Nejvyššího správního soudu.

Odůvodnění:

I. Vymezení případu

[1] Žalobce a) podal dne 15. března 2016 žádost o mezinárodní ochranu. Uvedl, že je členem politické strany Socialistická partia Ukrajiny (SPU) a Společnosti mladých

socialistů (SMS), byl zástupcem strany v obci; bydlel v obci S. v Zakarpatské oblasti. V roce 2015 měly tyto strany problémy s lidmi, kteří pašovali cigarety. Policie následně začala zastavovat lidi z Pravého sektoru, začalo se střílet. Policie byla na straně pašeráků. Žalobce a) v létě roku 2015, po přestřelce v Mukačevu, nabídl Pravému sektoru, že jim pomůže, dal jim k dispozici svůj byt a nakupoval jim. Později jej na procházce s manželkou a synem zastavilo auto. Žalobce a) myslel, že jsou muži v autě z Pravého sektoru, ale pravděpodobně to byla policie. Ptali se na muže, které u sebe ubytoval, což žalobce a) vyděsilo. Řekli mu, že si informace ověří a promluví si s manželkou. Během pohovoru žalobce a) doplnil, že mu začaly chodit povolávací rozkazy, což nechápe, protože neabsolvoval vojenskou službu. Na Ukrajině schovával kluky, kteří bojovali proti pašerákům podporovaným policií. V době střetu mezi Pravým sektorem a policí byl žalobce a) v Rusku. Pravý sektor začal podporovat v době událostí na Majdanu v roce 2014, je zapsaný na jeho internetových stránkách a mají jeho kontakt. Nabídka žalobce a) pomoci Pravému sektoru je na jeho stránce na sociální síti. Příslušníky Pravého sektoru ukrýval v domě po prarodičích, nosil jim jídlo a pivo, bavil se s nimi o politice. Manželka jim vařila, věděla o nich vše. Ukrývaní muži odešli sami, aniž by řekli proč, nerozloučili se. Podle všeho mu uvedli falešná jména. Žalobce a) neví, jak se o něm muži v autě dozvěděli. Odvezli jej k říčce do lesa, kladli mu hodně otázek, udeřili jej pěstí do žeber, pak ještě jednou, byli to cvičení rváči. Obraceli mu prsty u rukou. Řekli mu, že mají známé u policie, jeden z nich mohl být policista. Ptali se na příslušníky Pravého sektoru, které žalobce a) ukrýval. Výslech trval asi dvě hodiny. Žalobce a) nevyhledal lékařské ošetření, protože mu muži vyhrožovali, že skončí ještě hůř a že si promluví i s manželkou a synem. Za pár dní si mu manželka stěžovala, že ji minulo moc blízko auto, když byla na procházce se synem v kočárku. Žalobce a) si ale nemyslí, že by to mělo něco společného s tím, co se stalo jemu, manželka má sklony přehánět. Raději se přestěhovali do jiné oblasti. Potom už se žádný incident nestal, jen začaly chodit povolávací rozkazy. Žalobce a) se neobrátil na policii, protože ta spolupracuje s bandity. Po návratu na Ukrajinu by mu hrozil nástup na vojnu, on však nechce bojovat za současnou zkorumpovanou Ukrajinu. Ale povolávací rozkazy mohou být jen zástěrka, žalobce a) se bojí, že se ho pořád snaží najít ti muži, kteří jej zbili. Na závěr žalobce a) uvedl, že na Ukrajině je celkově špatná situace, všechno je o penězích.

[2] Během řízení žalobce a) doložil vytištěnou internetovou stránku ze sociální sítě VKontakte (v ukrajinštině), fotografii z politického mítinku během revoluce v roce 2005, na níž je v popředí zachycen ještě s dalším mužem, fotografii ze srazu SMS a SPU, na níž je žalobce a) společně s O. M., ukrajinským politikem, a mladou ženou, potvrzení, že byl poslancem ve vesnici S., a kopii vojenského průkazu (oba dokumenty byly v ukrajinštině). Při seznámení se s podklady pro rozhodnutí žalobce a) doplnil, že jeho matku na Ukrajině srazil automobil.

[3] Žalovaný rozhodnutím ze dne 6. června 2016 č. j. OAM-264/ZA-ZA11-ZA16-2016 žalobci a) mezinárodní ochranu podle § 12 – 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů, neudělil. Žalobce a) se o politiku zajímá, byl členem politické strany a zastupitelem, ale neuvedl žádnou skutečnost, která by nasvědčovala tomu, že byl pro své politické přesvědčení pronásledován. Brannou povinnost nelze označit za pronásledování. K obavám žalobce a) o své bezpečí i o bezpečí manželky a syna žalovaný zdůraznil, že institut azylu nemá chránit proti jakýmkoli negativním jevům

v zemi původu. Žalovaný též zdůraznil, že žalobce a) nevyužil možnosti obrátit se na policii, ač ji měl, a že po přestěhování do jiné oblasti již žádné problémy neměl. Z téhož důvodu žalovaný žalobci a) neudělil ani doplňkovou ochranu.

[4] Žalobci b) a c) podali žádost o mezinárodní ochranu dne 22. března 2016. Žalobkyně b) k ní uvedla, že jejího manžela [žalobce a)] pronásledují na Ukrajině kvůli jeho politické činnosti, neboť ukrýval členy Pravého sektoru po přestřelce s oligarchy. Poté, když šla s manželem a synem na procházku, u nich zastavilo auto, které manžela odvezlo, vrátil se pak zbitý. Po týdnu mu přišel povolávací rozkaz, což žalobkyně b) považuje za formu výhružky, neboť manžel neabsolvoval základní vojenskou službu a neměl být vůbec povolán. Asi dva dny poté, co se manžel vrátil zbitý, za ní během procházky se synem pomalu jelo auto, které najednou prudce přidalo plyn a jak je míjelo, škráblo o kočárek. Žalobkyni b) to vyděsilo a její syn [žalobce c)] začal plakat. Během pohovoru žalobkyně doplnila, že manžel během událostí na Majdanu pomáhal jako dobrovolník a sám se protestů účastnil. Co se týče ukrývání příslušníků Pravého sektoru, potvrdila žalobkyně b) verzi událostí, jak je popsal její manžel. Po odjezdu z Ukrajiny si žalobkyně b) myslela, že by si mohla v České republice obnovit staré vízum, dříve zde pracovala. Avšak po příjezdu zjistili, že to není možné, protože přijeli nelegálně. Manžela pak na ulici kontrolovala cizinecká policie a dostal výjezdní příkaz. Když policii řekl o svých potížích na Ukrajině, poradili mu, aby požádal o azyl. Žalobkyně b) je přesvědčena, že lidé, kteří manželovi vyhrožovali, patří k oblastnímu oligarchovi, kterého Pravý sektor obvinil z pašování. Žalobkyně se v roce 2010 nebo 2011 obracela na policii a prokuraturu se žádostí o pomoc poté, co ji několik let obtěžoval a zbil nějaký muž, ale bezvýsledně, takže policie by jim nepomohla ani tentokrát. Vnitřní přesídlení by jim nepomohlo, jde stále o jeden stát. Žalobce c) by měl v případě návratu problémy, neboť by jeho prostřednictvím mohli vyvíjet nátlak na žalobce a).

[5] Rozhodnutím ze dne 23. května 2016, č. j. OAM-298/ZA-ZA11-ZA16-2016 žalovaný žalobcům b) a c) mezinárodní ochranu podle § 12 – 14b zákona o azylu neudělil. Obavy, že jejich prostřednictvím bude vyhrožováno žalobci a), nepovažoval žalovaný za azylově relevantní. Žalobkyně b) se neobrátila na policii či jiný úřad, přestože tuto možnost měla. Po přestěhování do jiné oblasti navíc problémy ustaly. Žalovaný dále zdůraznil, že žádost o mezinárodní ochranu byla podána až poté, co žalobci zjistili, že nemají jinou možnost legalizace pobytu na území České republiky.

[6] Městský soud v Praze řízení o žalobách proti oběma rozhodnutím žalovaného usnesením ze dne 1. srpna 2017, č. j. 4 Az 30/2016 - 45 spojil a v záhlaví označeným rozsudkem je zamítl. Dospěl k názoru, že žalobci b) a c) žádné politické přesvědčení neprojevili – to, že žalobkyně b) vařila mužům, které její manžel ukrýval, za takový projev považovat nelze. Ukrývání členů Pravého sektoru žalobcem a) městský soud za projev politického přesvědčení považuje, nicméně s tím související výslech žalobce a) ze strany mužů z automobilu se netýkal tohoto přesvědčení, nýbrž jeho cílem bylo zjistit informace o ukrývaných mužích. Jelikož po tomto incidentu žalobce a) již nikdo nekontaktoval, nepovažuje městský soud další agresi vůči němu za pravděpodobnou. Městský soud žalobcům nepřisvědčil ani v tom, že v jejich případě selhala vnitrostátní ochrana, neboť podle podkladů shromážděných žalovaným na Ukrajině existuje možnost vyhledat pomoc v případě poškození trestnou činností. Ohledně obav žalobce a) z nástupu do armády

odkázal městský soud na četnou judikaturu Nejvyššího správního soudu, z níž vyplývá, že nejde o skutečnost azylově relevantní. Žalobce po celou dobu řízení o žádosti o mezinárodní ochranu nezmínil aspekt svědomí, pouze poukazoval na korupci na Ukrajině. Dle názoru městského soudu je velmi nepravděpodobné, že by byl žalobce a) v případě nasazení do bojů mučen proruskými separatisty. Vzhledem k tomu, že je válečný konflikt izolován ve dvou východních oblastech Ukrajiny, zatímco žalobci před odjezdem pobývali v Zakarpatské a Chmelnické oblasti, které leží na západě země, jim nehrozí ani vážná újma ve smyslu § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu. Městský soud též odůvodnil, proč neprovedl žalobci navrhovaný důkaz, který měl podpořit jejich tvrzení o nemožnosti domoci se ochrany u ukrajinských státních orgánů: tento důkaz se týkal osoby ve zcela odlišném postavení, než v jakém se nacházejí žalobci.

II. Kasační stížnost a průběh řízení o ní

[7] Proti rozsudku městského soudu podali žalobci (dále též „stěžovatelé“) včas kasační stížnost, jíž se domáhali zrušení tohoto rozhodnutí i obou rozhodnutí žalovaného a vrácení věci žalovanému k dalšímu řízení. Stěžovatelé namítají, že ve správním řízení nebyl dostatečně zjištěn skutkový stav ve vztahu k možnému udělení azylu či doplňkové ochrany a že nebyla správně posouzena otázka udělení azylu. Mají za to, že svůj odůvodněný strach z pronásledování dostatečně prokázali. Neefektivní vymáhání práva na Ukrajině vyplývá i ze zprávy Human Rights Watch 2016, kterou měl žalovaný k dispozici, avšak v ní obsažené informace on ani městský soud nijak nezohlednil. Stěžovatelé též poukázali na rozložení důkazního břemene v azylovém řízení mezi žadatele a správní orgán. Žalovaný přitom důvody, pro které stěžovatelé podali žádosti o mezinárodní ochranu, hodnotil zcela mechanicky. Stěžovateli a) hrozí odvedení do armády, přičemž Nejvyšší správní soud již v minulosti judikoval, že branci mohou být považováni za sociální skupinu ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu. V případě nasazení do bojů stěžovateli a) hrozí vážná újma ze strany opozičních sil, v oblastech konfliktu dochází k únosům, teroristickým útokům a mučení, čemuž není ukrajinská armáda schopná zabránit.

[8] Stěžovatelé dále městskému soudu i žalovanému vytkli, že se ve vztahu k nezletilému stěžovateli c) nezabývaly hlediskem nejlepšího zájmu dítěte. Z článku 3 Úmluvy o právech dítěte přitom vyplývá, že i v situacích, kdy dítě žádající o mezinárodní ochranu nesplňuje definici uprchlíka, může smluvním státům vyvstat povinnost zabránit návratu dítěte do země původu, a to právě s ohledem na jeho nejlepší zájem.

[9] Dle názoru žalovaného je kasační stížnost nepřijatelná a měla by být odmítnuta, neboť nepřináší žádnou právní otázku, která by nebyla doposud řešena. Stěžovatelé se omezili na nesouhlas se závěry městského soudu, který například v rámci argumentace nejlepším zájmem stěžovatele c) zůstal pouze v obecné rovině. Žalovaný dále poukázal na to, že stěžovatelé často citují různé prameny, avšak neuvádějí, v čem se citovaný text vztahuje k jejich případu. V tom, že tato úvaha zůstává na Nejvyšším správním soudu, spatřuje žalovaný rozpor s dispoziční zásadou.

[10] Nejvyšší správní soud zaslal vyjádření žalovaného na vědomí stěžovatelům, kteří již svého práva podat k němu repliku nevyužili.

III. Posouzení kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem

[11] Vzhledem k tomu, že posuzovaná kasační stížnost se týká mezinárodní ochrany, musel Nejvyšší správní soud nejprve zkoumat, zda svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatelů, tedy zda je přijatelná ve smyslu § 104a zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s."). Ve svém usnesení ze dne 26. dubna 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, č. 933/2006 Sb. NSS, Nejvyšší správní soud toto ustanovení vyložil následovně: „*Přesahem vlastních zájmů stěžovatele [...] je jen natolik zásadní a intenzivní situace, v níž je – kromě ochrany veřejného subjektivního práva jednotlivce – pro Nejvyšší správní soud též nezbytné vyslovit právní názor k určitému typu případů či právních otázek. [...] O přijatelnou kasační stížnost se tak prakticky může jednat v následujících typových případech: 1) Kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu. 2) Kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně. Rozdílnost v judikatuře přitom může vyvstat na úrovni krajských soudů i v rámci Nejvyššího správního soudu. 3) Kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit tzv. judikatorní odklon. To znamená, že Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně. 4) Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele*", což bude v zásadě tehdy, pokud krajský soud nerespektuje ustálenou judikaturu a nelze vyloučit opakování tohoto pochybení v budoucnu, nebo pokud krajský soud hrubě pochybí při výkladu aplikovaných právních norem.

[12] Nyní posuzovaná kasační stížnost přitom přináší právní otázku, k níž se Nejvyšší správní soud doposud nevyjadřoval, a to otázku pronásledování sympatizantů Pravého sektoru na Ukrajině. V řadě svých rozhodnutí se Nejvyšší správní soud zabýval obavami žadatelů o mezinárodní ochranu z násilného jednání ze strany tohoto uskupení (rozsudky ze dne 17. prosince 2015, č. j. 5 Azs 158/2015 - 24 a ze dne 14. prosince 2017, č. j. 2 Azs 404/2017 - 47, usnesení ze dne 30. září 2015, č. j. 6 Azs 151/2015 - 36, ze dne 15. června 2017, č. j. 1 Azs 169/2017 - 25 či ze dne 25. října 2017, č. j. 1 Azs 297/2017 - 22), stěžovatel a) a jeho prostřednictvím i ostatní jsou však v opačné situaci – své obavy z pronásledování, respektive vážné újmy odvozují od podpory, kterou stěžovatel a) členům Pravého sektoru poskytl. Nejvyšší správní soud navíc považuje výpověď stěžovatelů o ukrývání dvou členů Pravého sektoru, jakož i o následných potížích, které stěžovatelé měli s neznámými osobami, za hodnověrnou (plausibilní) ve smyslu článku 4 odst. 5 písm. c) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (dále jen „kvalifikační směrnice"). Výpovědi obou dospělých stěžovatelů obsahují řadu podrobností a až na drobné detaily [stěžovatel a) tvrdil, že jej muži v autě zadržovali asi dvě hodiny, stěžovatelka b) odhadovala hodinu] se shodují. Ostatně ani žalovaný správní orgán a městský soud tvrzení stěžovatelů v tomto směru nezpochybňovaly. Pokud by tedy městský soud pochybil při úvaze, zda takové jednání představuje pronásledování podle § 12

zákona o azylu či vážnou újmu ve smyslu § 14a tohoto zákona, jednalo by se o pochybení bezesporu zasahující do hmotněprávního postavení stěžovatelů.

[13] Z těchto důvodů přijal Nejvyšší správní soud kasační stížnost k věcnému posouzení. Dospěl přitom k závěru, že není důvodná.

[14] Podle § 12 zákona o azylu se azyl cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec je buď *pronásledován za uplatňování politických práv a svobod* [písm. a)], nebo *má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště* [písm. b)]. V tomto případě přichází v úvahu především pronásledování stěžovatele a) pro zastávání určitých politických názorů. Nejvyšší správní soud považuje za nepochybné, že aktivní napomáhání příslušníkům politické strany Pravý sektor je vyjádřením souhlasu stěžovatele a) s činností tohoto uskupení, tedy vyjádřením politického přesvědčení. Předchozí politická činnost stěžovatele a) – tedy členství v SPU a SMS a výkon funkce obecního zastupitele – na druhou stranu pro posouzení, zda má nárok na azyl, není relevantní, neboť nic nesvědčí o pronásledování členů těchto skupin, jak správně uvedl již žalovaný.

[15] Ve vztahu ke stěžovatelům b) a c) lze potom uvažovat o nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a zákona o azylu. Podle druhého odstavce tohoto ustanovení se za vážnou újmu považuje *a) uložení nebo vykonání trestu smrti, b) mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu, c) vážné ohrožení života civilisty nebo jeho lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situaci mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, nebo d) pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.* Doplňkovou ochranu lze přitom udělit cizinci, jemuž hrozí v případě návratu do státu původu vážná újma a který *nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště* (§ 14a odst. 1 zákona o azylu). Nelze totiž spolehlivě vyloučit, že příhoda stěžovatelů b) a c) se zrychlujícím automobilem nebyla náhodná a mohla mít souvislost s problémy stěžovatele a).

[16] Je tedy nepochybné, že stěžovatelé byli, respektive mohli být cílem špatného zacházení z toho důvodu, že stěžovatel a) poskytl úkryt dvěma členům Pravého sektoru. Otázkou však zůstává, kdo byl původcem tohoto špatného zacházení. Podle § 2 odst. 6 zákona o azylu se totiž původcem pronásledování nebo vážné újmy rozumí *státní orgán, strana nebo organizace ovládající stát nebo podstatnou část území státu, jehož je cizinec státním občanem*. Původcem pronásledování nebo vážné újmy může být i soukromá osoba, *pokud lze prokázat, že stát, strana nebo organizace, včetně mezinárodní organizace, kontrolující stát nebo podstatnou část jeho území nejsou schopny nebo ochotny odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před pronásledováním nebo vážnou újmou.* Takovou ochranu potom představují *zejména přiměřené kroky příslušných státních orgánů, strany, nebo organizace, včetně mezinárodní organizace, kontrolující stát nebo podstatnou část jeho území, směřující k zabránění pronásledování nebo vážně újmy zejména zavedením účinného právního systému pro odhalování, stíhání a trestání jednání představujících pronásledování nebo vážnou újmu, za předpokladu, že je taková ochrana účinná, není pouze přechodná a cizinec k ní má přístup* (§ 2 odst. 5 zákona o azylu; obdobně též články 6 a 7 kvalifikační směrnice).

[17] Muži, kteří stěžovatele a) odvezli autem do lesa a následně jej vyslýchali, stejně jako auto, které nebezpečně projelo kolem stěžovatelů b) a c), nebyli na první pohled spojitelní s ukrajinskou veřejnou mocí. Tito muži nicméně stěžovateli a) tvrdili, že mají známé u policie a SBU (pozn. soudu – Služba Bezpeky Ukrajiny, ukrajinská bezpečnostní služba) a stěžovatel se domníval, že jeden z těchto mužů mohl být policista. Z odůvodnění přezkoumávaných rozhodnutí vyplývá, že městský soud i žalovaný považovali jednání vůči stěžovatelům za akci soukromých osob. Nejvyšší správní soud se s tímto (byť implicitně obsaženým) závěrem ztotožňuje. Přesvědčení stěžovatele a), že muž, který mu kladl otázky, mohl být policista, totiž pramenilo pouze z jeho dojmů a z toho, že tento muž působil vzdělaněji než ti, kteří stěžovatele bili. Neopírá se však o žádnou objektivní okolnost (například že by se domnělý policista podřekl či že by incidenty, při nichž by policisté v civilu společně se „cvičenými rváči“ vyslýchali občany Ukrajiny, byly častější).

[18] Jak vyplývá z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 18. prosince 2003, č. j. 4 Azs 38/2003 - 36, vyhrožování ze strany soukromých osob nelze považovat za pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu, jestliže ze zpráv, které byly podkladem pro rozhodnutí žalovaného, vyplývá, že stát, jehož občanství mají žadatelé o azyl, dává svým občanům možnost domáhat se ochrany svých práv u státních orgánů, a tyto skutečnosti nebyly v řízení vyvráceny. Je proto třeba posoudit, zda mohli stěžovatelé na Ukrajině vyhledat pomoc u tamních státních orgánů. Stěžovatelé tuto možnost vyloučili jednak s ohledem na dřívější neblahou zkušenost stěžovatelky b) s policií, jednak proto, že se domnívali, že muži, kteří stěžovatele a) vyslýchali, mají u policie známé. V kasační stížnosti potom stěžovatelé poukázali na to, že i z informací o zemi jejich původu (Výroční zpráva Human Rights Watch ze dne 27. ledna 2016, Ukrajina) vyplývá, že vymáhání práva na Ukrajině je neefektivní a obtížné. V uvedeném dokumentu však žádná taková informace obsažena není, uvádí se tam pouze, že je problematické vyšetřování trestné činnosti spáchané během demonstrací na Majdanu v roce 2014. Z informace Ministerstva zahraničních věcí (Ukrajina, ze dne 21. května 2015, č. j. 98848/2015-LPTP) vyplývá, že zastupitelskému úřadu v Kyjevě není známo, že by ukrajinské státní orgány napomáhaly trestně stíhaným osobám v pronásledování svědků jejich trestné činnosti. V informaci ze dne 1. srpna 2014, č. j. 110105/2014-LPTP totéž ministerstvo potvrdilo, že na Ukrajině existuje možnost vyhledání pomoci v případě poškození způsobeného trestnou činností či porušováním práv a svobod, pro což existuje opora v zákonech. Proti postupu policejních složek lze podat stížnost u prokuratury či u útvaru vnitřní kontroly konkrétního policejního okrsku.

[19] Nejvyšší správní soud připomíná, že informace o zemi původu, z nichž žalovaný vychází [§ 23c písm. c) zákona o azylu], musejí být relevantní, důvěryhodné a vyvážené, aktuální a ověřené z různých zdrojů, jakož i transparentní a dohledatelné (rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 31. července 2008, č. j. 5 Azs 55/2008 - 71 a ze dne 4. února 2009, č. j. 1 Azs 105/2008 - 81, č. 1825/2009 Sb. NSS). V tomto směru vyvstává především otázka aktuálnosti posledně citované informace Ministerstva zahraničních věcí, která pochází z roku 2014, přičemž žalovaný v této věci rozhodoval až na přelomu května a června roku 2016. Jak uvedl Krajský soud v Praze v rozsudku ze dne 8. srpna 2017, č. j. 45 Az 21/2016 - 55, č. 3714/2018 Sb. NSS, zastaralost zpráv o zemi původu „*nelze posuzovat pouze na základě faktu, že od vypracování, resp. vydání takové informace uplynul určitý čas; zastaralá je taková zpráva, která obsahuje informace, které v důsledku změny*

okolností v období mezi vypracováním zprávy a jejím použitím již nejsou aktuální, neboť situace, jíž zpráva popisuje, je již zcela jiná. Pokud se podstatně změní situace, může být zastaralá i zpráva stará pouhý týden a pokud je situace stabilní, může být použitelná i zpráva stará několik let.“ Lze tedy uvažovat nad tím, zda ozbrojený střet mezi stoupenci ukrajinského poslance Mychajla Laňa, Pravým sektorem a ukrajinskými policejními složkami, který se odehrál v Mukačevu v červenci roku 2015 a na nějž bezprostředně navazovala pomoc stěžovatele dvěma členům Pravého sektoru, neměl vliv na dostupnost ochrany před násilným jednáním ze strany soukromých osob na Ukrajině. V tomto směru žalovaný pochybil, neboť k těmto událostem došlo v období mezi vydáním zmíněné informace Ministerstva zahraničních věcí a jeho rozhodnutím, přičemž důvody, pro něž stěžovatelé žádali o mezinárodní ochranu, se odvíjí právě od následků mukačevského incidentu. Žalovaný si za takové situace měl od Ministerstva zahraničních věcí vyžádat aktuální informace, které by případné dopady těchto událostí mohly vzít v úvahu.

[20] Nejvyšší správní soud nicméně nepovažuje za nutné napadená rozhodnutí z těchto důvodů rušit. Ozbrojený střet v Mukačevu byl podle všeho záležitostí lokální (jak vyplývá ze zpráv ČTK „BBC: Divoký západ Ukrajiny v Zakarpatské oblasti“ a „Porošenko po mukačevském incidentu žádá odzbrojení extrémistů“, které jsou součástí správního spisu) a ojedinělou (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 17. prosince 2015, č. j. 5 Azs 158/2015 - 24). Platí přitom, že dostupnost ochrany ze strany orgánů země původu je třeba posuzovat v kontextu celé této země, nikoli jediné oblasti. Z dalších podkladů, z nichž žalovaný vycházel a které byly vyhotoveny až po mukačevských událostech (mezi něž patří i zpráva Human Rights Watch z roku 2016 či zpráva UNHCR z října roku 2015), navíc nevyplývá, že by se v jejich důsledku stala ochrana před trestnou činností na Ukrajině méně dostupnou, než jak ji popisuje Ministerstvo zahraničních věcí ve zprávě z roku 2014.

[21] Ochrana před pronásledováním či vážnou újmou je účinná tehdy, pokud (1) její poskytovatelé činí přiměřené kroky k zabránění pronásledování nebo způsobení vážné újmy a (2) žadatel o mezinárodní ochranu má k této ochraně přístup (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. září 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70). Po žadateli o mezinárodní ochranu nelze požadovat, aby hledal pomoc u orgánů státu, jehož má občanství, tehdy, pokud v daném státě neexistuje účinný právní systém pro odhalování, stíhání a trestání jednání představujících pronásledování či způsobení vážné újmy, takový systém sice existuje, ale žadatel k němu nemá přístup (například z důvodu diskriminace určité skupiny v daném státě), či za situace, kdy z důvodu specifického postavení žadatele musí poskytovatelé ochrany učinit další kroky nad obecný standard ochrany, avšak nejsou schopni či ochotni tak učinit. Břemeno tvrzení ohledně nedostupnosti či nedostatečnosti ochrany v zemi původu přitom leží na žadateli (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. října 2008, č. j 5 Azs 50/2008 - 62). Stěžovatelé toto břemeno neunesli. Ačkoli Nejvyšší správní soud chápe, že stěžovatelka b) mohla mít po svých špatných skutečnostech (které však získala ještě za minulého ukrajinského režimu) nedůvěru vůči policejnímu aparátu a stěžovatelé mohli mít obavy z výhružek, že muži, kteří stěžovatele a) vyslýchali, mají známé na policii, nebránilo jim to obrátit se na policii v jiné oblasti, popřípadě přímo na prokuraturu.

[22] Nejvyšší správní soud se tedy zcela ztotožňuje se závěrem městského soudu, že v případě stěžovatelů přicházela v úvahu ochrana ze strany ukrajinských státních orgánů, a jednání, jehož se vůči nim dopustily soukromé subjekty, tak nelze považovat za pronásledování [ve vztahu ke stěžovateli a)] či za hrozbu vážné újmy [vůči stěžovatelům b) a c)].

[23] Další velice důležitou okolností, která brání udělení mezinárodní ochrany stěžovatelům, je ta, že po jejich přesídlení do

[24] Chmelnické oblasti, kde před svým odjezdem z Ukrajiny pobývali několik měsíců, je již v souvislosti s pomocí, kterou stěžovatel a) poskytl členům Pravého sektoru, nikdo nekontaktoval (povolávací rozkazy, které stěžovatel obdržel, jsou v tomto směru irelevantní). Nejvyšší správní soud v tomto směru nepřehlédl, že stěžovatel a) poté, co byl seznámen s podklady pro rozhodnutí žalovaného, uvedl, že jeho matku na Ukrajině srazil automobil. Žalovaný ani městský soud této skutečnosti nevěnovali žádnou pozornost, nicméně azylovou relevanci jí podle všeho nepřikládali ani stěžovatelé, neboť se o ní nezmiňovali v žalobě ani v kasační stížnosti. Nehoda matky stěžovatele a) tudíž podle všeho s jeho minulou pomocí Pravému sektoru nesouvisela.

[25] To, že problémy stěžovatelů ve vlasti ustaly, může svědčit jednak o tom, že cílem mužů v automobilu nebyl stěžovatel a), nýbrž muži, které ukrýval, a sám stěžovatel byl pouze zdrojem informací, jak ve svém rozsudku dovodil městský soud. Druhé možné vysvětlení je, že k ochraně stěžovatelů stačilo vnitřní přesídlení, což s ohledem na § 2 odst. 7 zákona o azylu brání závěru, že stěžovatelům hrozí pronásledování či vážná újma. Ať tak či tak, s ohledem na to, že rozhodování o mezinárodní ochraně má prospektivní charakter – předmětem posouzení tedy je nikoli to, co se žadatelům dělo v minulosti, ale zda jim hrozí špatné zacházení v budoucnu (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. prosince 2014, č. j. 2 Azs 139/2014 - 38) – lze přisvědčit žalovanému a městskému soudu, že je velice nepravděpodobné, že by se jednání neznámých mužů vůči stěžovatelům po jejich návratu na Ukrajinu opakovalo.

[26] K obavám stěžovatele a) z povolávacích rozkazů Nejvyšší správní soud pouze stručně odkazuje na svou konstantní judikaturu, podle níž „*nelze za důvod přiznání azylu považovat skutečnost, že se stěžovatel odmítal prezentovat k výkonu základní vojenské služby, neboť tato skutečnost bez přistoupení jiných okolností není důvodem pro udělení azylu a nelze ji ani vnímat jako případ zvláštního zřetele hodný pro udělení humanitárního azylu*“ (rozsudek ze dne 29. března 2004, č. j. 5 Azs 4/2004 - 49). Podmínky výkonu základní vojenské služby na Ukrajině jsou standardní. „*Vojáci základní vojenské služby nejsou povoláváni do zón ATO (tj. antiteroristické operace), mohou se ale rozhodnout dobrovolně. [...] Na základě rozhodnutí prezidenta Ukrajiny nesmí voják základní služby sloužit v zóně ATO, pokud se k tomu dobrovolně nerozhodne*“ (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 11. srpna 2016, č. j. 2 Azs 135/2016 - 34). Z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 7. srpna 2012, č. j. 2 Azs 17/2012 - 44 potom vyplývá, že „*samotné odmítání tedy odůvodněné obavy z pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu ještě nezakládá, a to ani tehdy, pokud by výkon vojenské služby byl spojen s rizikem účasti při bojových akcích ve válečném konfliktu. Může je zakládat, pokud je odůvodněno reálně projeveným politickým nebo náboženským předsvědčením*“. Žalovaný má však pravdu v tom, že tvrzení stěžovatele, že

nechce bojovat za zkorumpovanou Ukrajinu, nelze považovat za výhradu svědomí. Nediskriminačně vymezená branná povinnost není relevantní ani pro udělení doplňkové ochrany (například usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 25. října 2017, č. j. 6 Azs 290/2017 - 23). Odkaz na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. června 2008, č. j. 5 Azs 18/2008 - 83, č. 2406/2011 Sb. NSS, je zcela nepřípadný, neboť stěžovatel a) není vystaven dvojí hrozbě ze strany vládních i povstaleckých jednotek, jako tomu bylo v citované věci (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 14. září 2016, č. j. 6 Azs 155/2016 - 33, obdobně též již citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 2 Azs 17/2012 - 44).

[27] Ve vztahu ke stěžovateli c) se stěžovatelé odvolávali též na článek 3 Úmluvy o právech dítěte (vyhlášena pod č. 104/1991 Sb.), podle něhož *zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány.* Stěžovatelé odkázali na obecný komentář č. 6 z roku 2005 v němž Výbor pro práva dítěte uvedl, že „*v případě, že nejsou splněny podmínky pro přiznání statusu uprchlíka podle Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951, by měla být dětem bez doprovodu nebo odloučeným dětem udělena dostupná forma doplňkové ochrany v rozsahu vymezeném jejich potřebami*“ (odst. 77), a že „*návrat do země původů nepřichází v úvahu, pokud by existovalo ‚odůvodněné nebezpečí', že dojde k porušení základních lidských práv dítěte, a zejména se uplatní princip* non-refoulement. *Návrat do země původu lze v zásadě uskutečnit pouze tehdy, je-li v nejlepším zájmu dítěte*“ (odst. 84). Stěžovatelé nicméně neuvedli, v jakém směru neudělení mezinárodní ochrany stěžovateli c) článek 3 citované úmluvy ve světle výkladu Výboru pro práva dítěte porušuje.

[28] Nejvyšší správní soud v tomto směru předesílá, že z článku 3 Úmluvy o právech dítěte nelze v žádném případě dovodit, že by měly smluvní státy povinnost udělit mezinárodní ochranu každému dítěti, které o ni požádá. Dále je třeba zdůraznit, že obecný komentář Výboru pro práva dítěte č. 6 nese název „Zacházení s dětmi bez doprovodu a odloučenými dětmi mimo zemi jejich původu“ („*Treatment of unaccompanied and separated children outsider thein country of origin*“). Definičním znakem dítěte (nezletilého) bez doprovodu či odloučeného dítěte pro účely citovaného komentáře je, že bylo odděleno od svých rodičů (srov. definice těchto pojmů v odstavcích 7 a 8 obecného komentáře), a stěžovatel c) do těchto kategorií evidentně nespadá. Nejvyšší správní soud dále opakuje, že se plně ztotožňuje se závěrem žalovaného, že stěžovatelům – tedy i nezletilému stěžovateli c) – v případě návratu do země původu žádné riziko nehrozí. Nelze se proto domnívat, že by návrat stěžovatele c) na Ukrajinu, odkud pocházejí jeho rodiče a kde žije i širší rodina, kolidoval s jeho nejlepším zájmem. Nejvyšší správní soud v postupu žalovaného nezjistil ani porušení článku 22 Úmluvy o právech dítěte, podle něhož *státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, činí opatření potřebná k zabezpečení toho, aby dítě žádající o přiznání postavení uprchlíka nebo které je v souladu s platným mezinárodním nebo vnitrostátním právem a postupem považováno za uprchlíka, ať už je v doprovodu svých rodičů, jiných osob, anebo bez doprovodu, obdrželo potřebnou ochranu a humanitární pomoc při využívání práv stanovených touto úmluvou a jinými dokumenty v oblasti mezinárodního humanitárního práva a lidských práv, jichž jsou uvedené státy smluvními stranami.*

IV. Závěr a náklady řízení

[29] Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že podpora, kterou stěžovatel a) poskytl členům Pravého sektoru, je vyjádřením politického názoru ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu. Původcem příkoří, které se mu v souvislosti s touto činností stalo, nicméně nebyla ukrajinská státní moc, u níž mohl stěžovatel a) vyhledat ochranu. Nešlo o pronásledování ve smyslu zákona o azylu. Toto špatné zacházení navíc mělo jednorázový charakter a strach stěžovatele z jeho opakování v případě návratu do země původu proto nemůže být odůvodněný. Stěžovatel a) tudíž nemá nárok na mezinárodní ochranu. Jelikož je postavení stěžovatelů b) a c) v rozhodující míře závislé na vyhodnocení situace stěžovatele a), nelze mezinárodní ochranu udělit ani jim.

[30] Nejvyšší správní soud tedy neshledal kasační stížnost důvodnou, pročež ji ve smyslu § 110 odst. 1 s. ř. s., zamítl. Rozhodl tak bez jednání postupem podle § 109 odst. 2 s. ř. s.

[31] O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalobci neměli úspěch ve věci, nemají proto právo na náhradu nákladů řízení. Žalovaný měl ve věci plný úspěch, nevznikly mu však žádné náklady nad rámec obvyklé úřední činnosti, a náhrada nákladů řízení se mu tudíž nepřiznává.

[32] Městský soud usneseními ze dne 15. srpna 2016, č. j. 4 Az 30/2016 - 20 a č. j. 4 Az 31/2016 - 19 ustanovil žalobcům zástupcem advokáta. Odměnu za zastupování v tomto případě hradí stát (§ 35 odst. 9 s. ř. s., věta první za středníkem). Ustanovenému zástupci byla ve vztahu ke každému z žalobců přiznána odměna za jeden úkon právní služby spočívající v sepisu a podání doplnění kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „advokátní tarif“)], za nějž mu náleží odměna ve výši 3 100 Kč [§ 7 bod 5 aplikovaný na základě § 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu], snížená o 20 % (§ 12 odst. 4 advokátního tarifu), celkem tedy 7 440 Kč. Ustanovenému zástupci žalobců dále náleží 300 Kč za každý úkon jako paušální náhrada hotových výdajů (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu), která snížení podle § 12 odst. 4 advokátního tarifu nepodléhá, v součtu tedy 900 Kč. Ze spisu městského soudu vyplývá, že ustanovený zástupce žalobců je plátcem daně z přidané hodnoty, přiznaná odměna se mu proto navyšuje o 21 % čítajících výši této daně na konečných 10 092 Kč (po zaokrouhlení na celé koruny). K jejímu uhrazení byla stanovena přiměřená lhůta jednoho měsíce.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 23. května 2018

JUDr. Tomáš Langášek
předseda senátu